

Jacek Pietrzak

Stary Olkusz, woj. katowickie

Informator Archeologiczny : badania 11, 197-198

1977

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STARE BIELSKO
woj.bielsko-bialskie

Państwowe Muzeum w Cieszyńie

Badania prowadziła mgr Małgorzata Płazak. Finansował WKZ w Bielsku-Białej. Piąty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne /XII-XIV wieku/.

Kontynuowano badania wewnątrz grodziska na powierzchni 120 m².

Wykop o powierzchni 50 m² zlokalizowano w południowo-wschodniej części grodziska. Wchodził on częściowo w prawie całkowicie zniwelowany wał wewnętrzny. Uchwycono podstawę wału w postaci pierwotnego humusu około 0,1 m grubości, nad którym zalegało usypisko z żółtej gliny ocalowej, przemieszanej z dużą ilością otoczków. Bezpośrednio nad usypiskiem zalegała współczesna warstwa orna.

U podnóża wału odsłonięto jamę w kształcie wydłużonego owalu /5,0 x 3,0 m/, usytuowaną dłuższą osią równoległą do wału. Wypełnisko jamy stanowiła ciemno brunatna ziemia zawierająca węgiel drzewny i polepę, szczególnie skupione na obrzeżach jamy. W jamie, obok charakterystycznej dla stanowiska ceramiki, znaleziono topór bojowy z XIV wieku, 3 ogniwa masywnego żelazucha, silnie skorodowany i połamany nóż oraz kilkanaście gwoździ. Eksploracji obiektu nie ukończono z powodu ulewnych deszczów.

W drugim wykopie, o powierzchni 30 m², położonym bliżej centrum grodziska, pod 0,3 m warstwą orną odsłonięto bruk kamienny w kształcie nieregularnego owalu /ok.3,6 x 2,0 m/ ułożony z średniej wielkości otoczków ściśle przylegających do siebie. Nad brukiem i w jego obrębie znaleziono dużą ilość ceramiki, fragment sierpa, nóż, kilkadziesiąt skorodowanych gwoździ oraz kilkanaście brył żużla żelaznego.

Dwa pozostałe wykopy o łącznej powierzchni 40 m² okazały się jałowe.

Badania będą kontynuowane.

STARY OLKUSZ
woj.katowickie

Konserwator Zabytków Archeologicznych w Katowicach

Badania prowadził mgr Jacek Pierzak. Finansował WKZ w Katowicach oraz Kombinat Górniczo-Hutniczy "Olkusz-Pomorzany" w Bukowni k.Olkusza. Pierwszy sezon badań. Gród wczesnośredniowieczny, relikty średniowiecznego kościoła św.Jana Chrzciciela, omentarz przykościelny z okresu średniowiecza i czasów nowożytnych /XII/XIII-XVII wieku /.

Stanowisko położone jest na przy drodze Katowice-Kraków,

około 3 km na zachód od centrum miasta Olkusa. Jest to swarty kompleks obiektów sabytkowych, do których należy wczesnośredniowieczny gród, relikty średniowiecznego kościoła pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela, usytuowanego na majdanie grodu oraz przykościelny ośmianarowy średniowieczny i osadów nowożytnych.

Zakończono trzy wykopy: wykop 1, o wymiarach 3x2 m, usytuowany na majdanie grodu, przy zachodniej ścianie kościoła; wykop 2 o wymiarach 65x2 m, usytuowany na linii północ-południe i przecinający w.w. kościół, przestrzeń między nim a wałem wewnętrznym, wał, fosę, wał zewnętrzny oraz na znacznej długości przedpola grodu. Wykop 3, o wymiarach 15x2 m, przecinał wzdłuż linii wschód-zachód kościół, krzyżując się jednocześnie z wykopem 2. Stwierdzono, iż gród ma metrykę wczesnośredniowieczną, o czym świadczą nieliczne, jak dotychczas, choć występujący na terenie grodu materiały archeologiczne, datowany na XII/XIII-XIII w.

Gród, o kształcie elipsy, posiadał dwa pierścienie wałów wał wewnętrzny i zewnętrzny - oraz stosunkowo głęboką, usytuowaną między nimi fosę. Fosa wykuta była w skale wapiennej. Podobnie przedstawiała się konstrukcja wałów, również wykutych w skale i wzmocnionych w górnych partiach konstrukcją drewniano-sienną, po której zachował się ślad, w postaci warstewki spalenizny. W II pokowie XIII wieku lub na początku XIV wieku, gród uległ zniszczeniu /warstwa spalenizny, groty bełtów kruszywa w wałach grodu/. Wówczas to najprawdopodobniej, na majdanie grodu wybudowano z wapienia kościół św. Jana Chrzciciela, wokół którego założono ośmianarowy przykościelny, zajmujący również przedpole grodu.

Żarli chowani byli na ogół w trumnach drewnianych, wzdłuż linii wschód-zachód, z głową zmarłego w kierunku zachodnim. Były to pochówki w większości wypadków bez wyposażenia. Tylko nieliczne posiadały sprzączkę pasa lub obrączkę. Przeważającą większość pochówków datować można na wiek XIV. W obrębie kościoła odkryto pochówki XVII-wieczne, z monetami w ustach. Były to najoszczędziej wyposażone Jana Kasiemiera. Kościół uległ zniszczeniu najprawdopodobniej w okresie najazdu szwedzkiego, ze czym przesadnie odkryty tu materiał z w. XVII, pochówki - oraz brak materiału z wieku XVIII. Potwierdzałoby to również wyobrażenie kościoła na starej mapie górniczej z I poł. XVIII wieku, na którym jest on przedstawiony jako ruina.

Badania będą kontynuowane.

STOBNICA-TRZYMORGI, gm. Ręčno
woj. piotrkowskie
Stanowisko 2

patra
neolit

STOLPIS, gm. Nowosiółki
woj. chełmskie
Stanowisko 1

Uniwersytet Marii Curie-
Skłodowskiej
Zakład Archeologii Polski
w Lublinie

Badania prowadziła mgr Irena Kutylowska. Finan-